

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор ІФНІМ
Галина ЛЯХОВИЧ.

“ ” 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:
В.о. проректора з НПР
Віктор ОСТРОВЕРХОВ.

“ ” 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ»

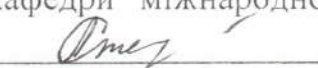
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 073 Менеджмент
освітньо-професійна програма – “ Менеджмент ”

Кафедра міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	1	2	30	30	4	8	78	150	Екзамен. 2
Заочна	1	2-3	8	4	-	-	136	150	Екзамен. 3

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю – 073 Менеджмент галузі знань 07 – Управління та адміністрування затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол №10 від 24.06.2023 р.).

Робочу програму склала

канд. екон. наук доцент кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту ІФННІМ, Лілія СТЕФАНІШИН.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародної економіки, маркетингу і менеджменту ІФННІМ, протокол №1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Ірина БІЛЕЦЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 073 Менеджмент, протокол № ____ від _____ р.

Голова групи
забезпечення спеціальності
д-р.е.н професор

_____ Михайло ШКІЛЬНЯК

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ»**

1. Опис дисципліни «Теорія організації»

Дисципліна «Теорія організації»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – Денна – 5 Заочна – 5	галузі знань 07 Управління та адміністрування	Загальна дисципліна циклу професійної підготовки. Мова викладання: українська
Кількість залікових модулів – Денна – 4	спеціальність 073 Менеджмент освітньо-професійна програма Менеджмент	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна – 1 Семестр: Денна – 2 Заочна – 2,3
Кількість змістових модулів – 2	ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: Денна – 30 Заочна – 8 Практичні заняття: Денна – 30 Заочна – 4
Загальна кількість годин Денна – 150 Заочна – 150		Самостійна робота: Денна – 78 <i>(в т.ч. 8год – тренінг, КПЗ з дисципліни)</i> Індивідуальна робота: – Денна – 4
Тижневих годин – Денна – 10 з них аудиторних – Денна – 4		Вид підсумкового контролю – Денна – екзамен Заочна – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни: «Теорія організації» є оволодіння сучасними методами і прийомами розробки і побудови сучасних організаційних концепцій, виділення і вивчення організаційних основ збору інформації, наукових досліджень і практичної діяльності людини в область фундаментальних знань, становлення і розвиток самостійної науки організації. загальні організаційні основи побудови організації; формування системи знань та практичних навичок використання інформативно-аналітичної бази в процесі управління організацією підприємства.

2.2. Завдання вивчення дисципліни "Теорія організації" є вивчення студентами методологічних та методичних питань дослідження соціально-економічних процесів, принципів організації, виділення і вивчення організаційних основ збору інформації, наукових досліджень і практичної діяльності людини в область фундаментальних знань, становлення і розвиток самостійної науки організації.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни "Теорія організації"

Для освітньої програми «Менеджмент» спеціальності «Менеджмент»:

СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного вивчення цієї дисципліни студенти повинні опонувати такі дисципліни: сучасні інформаційні технології, економічна теорія, макроекономіка, екологія, економіка.

2.5. Результати навчання

Для освітньої програми «Менеджмент» спеціальності «Менеджмент»:

ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.

ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

3. Зміст дисципліни " Теорія організації "

Змістовий модуль 1. Організація як система. Організація і управління

Тема 1. Методологічні засади теорії організації

Сутність поняття " організація ". закони організації. Закони функціонування (статистика) організації: закон композиції. Закон пропорційності, закон найменших. Закон розвитку (динаміки) організації: закон онтогенезу (перетворення) , закон синергії. Закон інформативності – упорядкованості,закон єдності аналізу і синтезу,закон самозбереження.

Принципи організації: принцип ланцюгового зв'язку; принцип інгресії; принцип підбору; принцип рухомої рівноваги; принцип слабкої ланки. Групування принципів.

Етапи розвитку організації : зародження, зростання,зрілості,старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Література [9,13, 22-27,39].

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Організаційні теорії: класична організаційна теорія; теорія організаційної поведінки; теорія інститутів та інституційних змін; популярно – екологічна (еволюційна) теорія; тектологія О.Богданова; ноосфера В.І.Вернадського.

Еволюція теоретичних концепцій організації.

Основні моделі організацій: органічна та механічна моделі.

Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість.

Література [7,14,17,18,29]

Тема 3. Організація як система

Формування систем уявлень: Платон, Аристотель, Кант, А.Смит. Систематичність як загальна властивість матерії. Системний підхід (погляд). Стан системи, властивості системи, поведінка системи, дія, подія.

Будова системи: підсистема, елемент, структура, зв'язок. Атрибути зв'язку: спрямованість, сила, характер.

Класифікація систем. Загальна класифікація: абстрактні системи; конкретні системи; відкриті системи; закриті системи; динамічні системи; адаптивні системи; ієрхічні системи їх характеристики. Класифікація за ознаками: за походження; за описом змінних; за способом управління; за типом операторів.

Аспекти організаційного порядку. Типологія організацій. Класифікація організацій за ознаками: класифікація за принципами управління; класифікація за функціональними ознаками; класифікація за ознакою реалізації суспільних функцій; класифікація за ознакою вивчення цілі (цілісно - орієнтовані організації; організації. Які формують власні цілі; цілі - скеровані організації, цілеспрямовані організації; цілі - орієнтовані організації; цілі - додатні організації; паразитичні організації) .

Література [9,11,27, 45-30]

Тема 4 Організація як соціум

Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Активність і опірність соціальної організації. Загальні риси соціальної організації.

Основні риси соціальних організацій. Загальні риси соціальної організації.

Основні види соціальних організацій: формальна і неформальна організації.

Механізми регулювання(регулятори) у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління) організацій порядок.

Література [11,20,26,37]

Тема 5. Організаційний процес

Організаційна діяльність. Альтернативні парадигми організаційного процесу. Система управління – кінетичний підхід.

Принципи управління: принцип розімкнутого управління; принцип розімкнутого управління з компенсацією обурень; принцип замкненого управління; принцип однократного управління.

Оптимізація управління. Адаптивні і такі що самі настроюються. Системи.

Методи управління: детермінований метод управління; програмно – цільовий метод управління; цілісно – орієнтований метод управління.

Література [13,16, 39,47,51]

Змістовий модуль 2. Зміст організації і організація як процес.

Тема 6. Самоорганізація

Природно - наукові засади синергетики, ентропія. Самоорганізація як ґрунтовний процес природи. Антиентропійна спрямованість самоорганізації. Сутнісний зміст синергетики.

Синергитична концепція самоорганізації. Основні положення синергитичної концепції самоорганізації. Аттрактори, Біфуркація, фрактали, детермінований хаос. Принципи самоорганізації: принцип від ' ємного зворотнього зв'язку; принцип позитивного зворотнього зв'язку. Спонтанність і випадковість.

Гнучкість організації. Гнучкість процесу: організації і реалізації. Гнучкість системи: фактори і результати гнучкості системи. Виробнича гнучкість: фактори та функціональні і структурні ознаки виробничої гнучкості.

Сталість організації. Статична і динамічна сталість. Типи сталості: внутрішня, зовнішня і спадкова сталість; кількісна і структурна сталість. Несталий стан системи. Сталість і управління змінами.

Література [27,28,44,47.48,56]

Тема 7. Зовнішнє і внутрішнє середовище організації

Внутрішнє середовище організації. Змінні всередині організації (внутрішні фактори): цілі, завдання. Структура. Технологія люди. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори. Взаємозв'язок внутрішніх факторів. Методи дослідження внутрішнього середовища організації: аналітичні методи; експертні методи; лінійне програмування; динамічне програмування; діагностування

(експрес-діагностика, ґрунтова діагностика); внутрішній моніторинг (моментні спостереження, постійні спостереження).

Зовнішнє середовище організації. Мікрооточення (фактори зовнішнього середовища безпосереднього впливу): партнери; конкуренти; центральні місцеві органи влади; навколишнє населення; природні умови. Макрооточення (фактори зовнішнього середовища опосередкованого впливу): міжнародні події та оточення: стан економіки; соціокультурні фактори; політичні обставини; розвиток науки і технології; право; соціально – суспільні фактори. Методи дослідження зовнішнього середовища (зовнішній моніторинг): зовнішнє спостереження; цільове спостереження; неформальний пошук; формальний пошук.

Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації.

Література [5,16,25,31,49]

Тема 8 Організаційне проектування

Концептуальні терміни: організаційна форма управління (ОФУ); відносини; децентралізація; стратегія; структура; виробнича структура; технологічна структура; зв'язок; структура управління; ланка управління; рівень управління. Сутність та етапи організаційного проектування. Переваги та недоліки традиційних організаційних форм управління. Переваги та недоліки адаптивних організаційних форм управління. Теоретичні засади створення і розвитку організаційних форм управління.

Методологія проектування організаційних форм управління. Концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління. Основні методологічні принципи проектування організаційних форм управління. Методи проектування організаційних форм управління.

Технологія проектування організаційних форм управління. Процес проектування організаційних форм управління: зміст основних етапів проектування ОФУ (перед проектної підготовки. Проектування. Впровадження проекту). Розробка організаційного проекту.

Оцінка ефективності організаційних форм управління. Підходи до оцінки ефективності організаційних форм управління. Показники оцінки ефективності. Методика розрахунку основних коефіцієнтів: ефективності ОФУ; ланковості; територіальної концентрації; дублювання функцій; надійності систем управління; централізації (децентралізації) функцій; ефективності використання інформації.

Криза парадигми традиційного менеджменту. Перспективи розвитку організаційних утворень.

Література [8,12,18,29,35,42]

Тема 9 Культура організації

Зміст понять «культура» і «організаційна культура». Концептуальні підходи до формування організаційної культури. Моделі організаційної культури. Характеристики організаційної культури. Громадянська і корпоративна культура.

Типологія організаційних культур. Визначальні фактори культури організації. Підходи до типізації організаційних культур: факторні моделі цінностей; менталітет і організаційна культура; фундаментальні вірування та цінності; ставлення до часу; конкуруючі цінності.

Характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей: кланова, ієрархічна (бюрократична), ринкова та ардократична культури.

Сучасна українська організаційна культура: джерела та основний зміст.

Література [6,9,18, 28,37]

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ " Теорія організації "

денної форми навчання

	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг КПЗ	ІРС	
Змістовий модуль 1. Організація як система. Організація і управління						
Тема 1. Методологічні засади	3	3	39	2	2	Тест
Тема 2. Основні організаційні	3	3				Тест
Тема 3. Організація як система	4	4		Тест		
Тема 4. Організація як соціум	3	3		2		Тест
Тема 5. Організаційний процес	4	4		Тест		
Змістовий модуль 2. Зміст організації і організація як процес.						
Тема 6. Самоорганізація	3	3	39	2	2	Тест
Тема 7. Зовнішнє і внутрішнє середовище організації	3	3				Тест
Тема 8. Організаційне проектування	3	3		2		Тест
Тема 9. Культура організації	4	4		Тест		
Тренінг				8		
Разом	30	30	78	8	4	150

Заочної форми навчання

	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	ІРС	
Змістовий модуль 1. Організація як система. Організація і управління						
Тема 1. Методологічні засади теорії	2	2	15	-	Тест	
Тема 2. Основні організаційні теорії			15		Тест	
Тема 3. Організація як система	15		Тест			
Тема 4. Організація як соціум	15		Тест			
Тема 5. Організаційний процес	15		Тест			
Змістовий модуль 2. Зміст організації і організація як процес.						
Тема 6. Самоорганізація	2	2	15	-	Тест	
Тема 7. Зовнішнє і внутрішнє середовище організації			16		Тест	
Тема 8. Організаційне проектування			15		Тест	
Тема 9. Культура організації			15		Тест	
Разом	8	4	136	-	150	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

Практичне заняття 1.

Тема: Методологічні засади теорії організації.

Мета: Ознайомити з поняттям " організація ". закони організації. Принципи організації: принцип ланцюгового Етапи розвитку організації Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Питання для обговорення

1. Сутність поняття " організація ". закони організації.
2. Закони функціонування (статистика) організації: закон композиції.
3. Закон пропорційності, закон найменших. Закон розвитку (динаміки) організації: закон онтогенезу (перетворення) , закон синергії.
4. Закон інформативності – упорядкованості,закон єдності аналізу і синтезу,закон самозбереження.
5. Принципи організації: принцип ланцюгового зв'язку; принцип інгресії; принцип підбору; принцип рухомої рівноваги; принцип слабкої ланки. Групування принципів.
6. Етапи розвитку організації : зародження, зростання,зрілості,старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Література [9,13, 22-27,39].

Практичне заняття 2.

Тема: Основні організаційні теорії та моделі.

Мета: Ознайомити з організаційними теоріями: класична організаційна теорія; теорія організаційної поведінки; теорія інститутів та інституційних змін, основними моделі організації: органічна та механічна моделі Сучасна організаційна парадигма

Питання для обговорення

1. Організаційні теорії: класична організаційна теорія; теорія організаційної поведінки; теорія інститутів та інституційних змін; популярно – екологічна теорія; тектологія О.Богданова; ноосфера В.І.Вернадського.
2. Еволюція теоретичних концепцій організації.
3. Основні моделі організації: органічна та механічна моделі.
4. Сучасна організаційна парадигма: сутність,значення, зміст. практична спрямованість.

Література [7,14,17,18,29]

Практичне 3.

Тема: Організація як система.

Мета: Орієнтуватись у формування систем уявлень, будові системи, класифікації систем, аспектах організаційного порядку, типології організацій

Питання для обговорення

1. Формування систем уявлень. Систематичність як загальна властивість матерії. Системний підхід (погляд). Стан системи, властивості системи, поведінка системи, дія, подія.
2. Будова системи: підсистема, елемент, структура, зв'язок. Атрибути зв'язку: спрямованість, сила, характер.
3. Класифікація систем. Загальна класифікація: абстрактні системи; конкретні системи; відкриті системи; закриті системи; динамічні системи; адаптивні системи; ієрхічні системи їх характеристики.
4. Класифікація за ознаками: за походження; за описом змінних; за способом управління; за типом операторів.
5. Аспекти організаційного порядку. Типологія організацій. Класифікація організацій за ознаками.
6. Які формують власні цілі; цілескеровані організації, цілеспрямовані організації; цілеорієнтовані організації; цілепридатні організації; паразитичні організації).

Література [9,11,27, 45-30]

Практичне заняття 4

Тема: Організація як соціум.

Мета: Навчитись визначати і керувати основними рисами соціальних організацій, загальними рисами соціальної організації, основними видами соціальних організацій: формальна і неформальна організації, механізмом регулювання(регулятори) у соціальних системах

Питання для обговорення

1. Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Активність і опірність соціальної організації. Загальні риси соціальної організації.
2. Основні риси соціальних організацій. Загальні риси соціальної організації.
3. Основні види соціальних організацій: формальна і неформальна організації.
4. Механізми регулювання(регулятори) у соціальних системах: цільова управлінська дія, саморегуляція (самоуправління) організаційний порядок.

Література [11,20,26,37]

Практичне заняття 5.

Тема: Організаційний процес.

Мета: Навчитись орієнтуватись в організаційній діяльності, принципах управління: принцип розімкнутого управління; принцип розімкнутого управління з компенсацією обурень; принцип замкненого управління; принцип однократного управління, методах управління.

Питання для обговорення

1. Організаційна діяльність. Альтернативні парадигми організаційного процесу. Система управління – кінернетичний підхід.
2. Принципи управління: принцип розімкнутого управління; принцип розімкнутого управління з компенсацією обурень; принцип замкненого управління; принцип однократного управління.
3. Оптимізація управління. Адаптивні і такі,що самі настроюються, системи.
4. Методи управління: детермінований метод управління; програмно – цільовий метод управління; цілісно – орієнтований метод управління.

Література [13,16, 39,47,51]

Практичне заняття 6.

Тема: Самоорганізація.

Мета: Навчитись визначати природно - наукові засади синергетики,ентропія, синергитичної концепції самоорганізації, основні положення синергитичної концепції самоорганізації, біфуркація, фрактали, детермінований хаос, несталий стан системи

Питання для обговорення

1. Природно - наукові засади синергетики,ентропія. Самоорганізація як ґрунтовний процес природи. Антиентропійна спрямованість самоорганізації.
2. Синергитична концепція самоорганізації. Основні положення синергитичної концепції самоорганізації. Аттрактори. Біфуркація, фрактали, детермінований хаос.
3. Принципи самоорганізації: принцип від'ємного зворотнього зв'язку; принцип позитивного зворотнього зв'язку. Спонтанність і випадковість.
4. Гнучкість організації. Гнучкість процесу: організації і реалізації. Гнучкість системи. Виробнича гнучкість.
5. Сталість організації. Статична і динамічна сталість. Несталий стан системи. Сталість і управління змінами.

Література [27,28,44 ,47.48,56]

Практичне заняття 7.

Тема: Зовнішнє і внутрішнє середовище організації.

Мета: Орієнтуватись у внутрішньому середовищі організації, змінні всередині організації, культура та імідж організації як її внутрішні фактори, зовнішнє середовище організації, мікрооточенні, макрооточенні, методи дослідження зовнішнього середовища.

Питання для обговорення

1. Внутрішнє середовище організації. Змінні всередині організації. Культура та імідж організації як її внутрішні фактори. Взаємозв'язок внутрішніх факторів.
2. Методи дослідження внутрішнього середовища організації.
3. Зовнішнє середовище організації. Мікрооточення, макрооточення
4. Методи дослідження зовнішнього середовища (зовнішній моніторинг): зовнішнє спостереження; цільове спостереження; неформальний пошук; формальний пошук.
5. Взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища організації

Література [5,16,25, 31,49]

Практичне заняття 8

Тема: Організаційне проектування.

Мета: Навчитись методології проектування організаційних форм управління, основні методологічних принципів проектування організаційних форм управління, технології проектування організаційних форм управління, процесу проектування організаційних форм управління, розробці організаційного робочого проекту.

Питання для обговорення:

1. Концептуальні терміни: організаційна форма управління (ОФУ); Сутність та етапи організаційного проектування.
2. Переваги та недоліки традиційних організаційних форм управління. Переваги та недоліки адаптивних організаційних форм управління. Теоретичні засади створення і розвитку організаційних форм управління.
3. Методологія проектування організаційних форм управління. Концептуальні підходи до проектування організаційних форм управління. Основні методологічні принципи проектування організаційних форм управління.
4. Технологія проектування організаційних форм управління. Процес проектування організаційних форм управління. Розробка організаційного робочого проекту.
5. Криза парадигми традиційного менеджменту. Перспективи розвитку організаційних утворень.

Література [8,12,18,29,35,42]

Практичне заняття 9

Тема: Культура організації.

Мета: Навчитись визначати моделі організаційної культури, характеристики організаційної культури, типології організаційних культур, характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей.

Питання для обговорення:

1. Зміст понять «культура» і «організаційна культура». Концептуальні підходи до формування організаційної культури.
2. Моделі організаційної культури. Характеристики організаційної культури. Громадянська і корпоративна культура.
3. Типологія організаційних культур. Визначальні фактори культури організації. Підходи до типізації організаційних культур.
4. Характеристика типів культури за ознакою конкуруючих цінностей.
5. Сучасна українська організаційна культура: джерела та основний зміст.

Література [6,9,18, 28,37]

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ КППЗ)

Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни “ Теорія організації ” виконується самостійно кожним студентом на основі сформованих індивідуальних завдань, що викладені в методичних вказівках. КППЗ охоплює усі основні теми дисципліни “Економіка ринків праці”. Метою виконання КППЗ є оволодіння навичками вирішувати практичні питання на первинних посадах фахівця з менеджменту. Методологічною основою для виконання КППЗ є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, економічна і статистична інформація щодо практичної виробничо-господарської діяльності підприємств. КППЗ оформлюється у відповідності з встановленими вимогами. При виконанні та оформленні КППЗ студент використовує комп'ютерну техніку. Кожне КППЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої залікового кредиту. Виконання КППЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни “ Теорія організації ”.

Вказівки до виконання комплексного практичного індивідуального завдання

Номер варіанта КППЗ студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта КППЗ
А, Б, В, Г,	1
Д, Е, Є	2
Ж, З, І	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Ш, Щ	9
Ю, Я	10

Виконання КППЗ студентами денної форми навчання є складовою навчального процесу та активною формою самостійної роботи студентів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОГО ПРАКТИЧНОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО

Варіант 1

1. Організація взаємодії і побудова структури організації .
2. Вибір програмного і апаратного забезпечення „електронного офісу ”.
3. Для формулювання стратегії проведіть PEST аналіз компанії АвтоЗАЗ «DAEWOO», яка займається продажем українських легкових автомобілів (основний напрям) і виробництвом меблів (хобі власника).

Варіант 2

1. Аналіз факторів внутрішнього та зовнішнього середовища організації.
2. Сучасні інформаційні технології як чинник ефективності управління підприємством.
3. Визначте термін окупності капіталовкладень у нове медичне обладнання за умови вкладання початкових інвестицій у розмірі 9000 грн. та отримання прибутків, починаючи з третього року у розмірі 3000грн. на рік та ринковій ціні капіталу 15% річних.

Варіант 3

1. Еволюція теоретичних концепцій організації.
2. Застосування методології IDEF1 як інструменту побудови наочної моделі структури підприємства.

3. Розробіть посадову інструкцію одного зі спеціалістів апарату управління готельного комплексу “Дніпро”.

Варіант 4

1. Фази і стадії життєвого циклу проекту.
2. Інформаційна модель організації як схема потоків інформації, що використовується в процесі управління.
3. Розробіть положення про основний функціональний підрозділ апарату управління готельним комплексом “Київська-Русь” на прикладі відділу обслуговування. Положення про функціональний підрозділ має включати наступні складові:
 - Загальні положення
 - Основна мета та завдання
 - Основні функції
 - Управління підрозділом
 - Зв’язки підрозділу з іншими службами та підрозділами
 - Права підрозділу
 - Відповідальність підрозділу
 - Ліквідація та реорганізація підрозділу.

Варіант 5

1. Сутність та особливості організаційно-правових форм господарювання юридичних осіб, які здійснюють господарську діяльність у різних сферах економічної діяльності.
2. Технології управління організацією.
3. Побудуйте організаційну структуру управління готельного комплексу “Дніпро” та покажіть на схемі зв’язки між її елементами.

Варіант 6

1. Формування організаційних структур управління та їх аналіз.
2. Класифікація оглядово-аналітичної інформації.
3. Формується підприємство, головною ціллю якого є ріелтерська діяльність. Визначте перелік інструментів сучасного офісу для даної організації.
- 4.

Варіант 7

1. Утворення тимчасових структур в організації.
2. Проведення презентацій, прес-конференцій за допомогою методів управління аудиторією як засоби інформування громадськості та формування позитивного іміджу.
3. Визначте перелік джерел необхідної інформації для проведення інформаційно-аналітичної роботи в організації.
- 4.

Варіант 8

1. Особливості надходження, утворення і використання інформації на різних рівнях менеджменту.
2. Посадові інструкції як правовий акт, що встановлює правила, які регулюють діяльність виконавця.
3. Розробіть матрицю SWOT для аналізу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища організації для кондитерської фабрики „Roshen”.

Варіант 9

1. Підготовка звітів про виконання планових показників розвитку, результати роботи господарчих і управлінських структур на основі методів статистичного аналізу даних, результатів соціологічних, маркетингових досліджень.
2. Розробка положення про основні структурні підрозділи.

3. Визначте перелік та обґрунтуйте необхідність створення тимчасових структур в організації. Наведіть приклади їх створення в реальних організаціях.

Варіант 10

1. Формування документів, що визначають повноваження структурних підрозділів організації.

2. Автоматизація проектування економічних інформаційних систем. Модельний підхід, CASE – технології.

3. Підготуйте доповідь щодо діяльності Вашої організації на підставі статистичного аналізу показників розвитку.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Тематика самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія організації»:

Головною метою самостійної роботи студентів є активізація систематичної роботи студентів, індивідуалізація навчання, підвищення якості засвоєння навчальної дисципліни.

Самостійна робота з навчальної дисципліни “Теорія організації” включає:

- підготовку до практичних занять (для студентів денної та заочної форм навчання);
- письмове виконання контрольних робіт (для студентів заочної форми навчання).

КПЗ є комплексним завданням, в якому містяться два теоретичних і одне аналітико-ситуаційне завдання, виконання якого розвиває самостійність аналітичної обробки економічної інформації;

- підготовку до підсумкового контролю знань за контрольними питаннями.

Важливе значення в керівництві самостійною роботою студентів відводиться індивідуальним та груповим консультаціям, їх мета – допомогти студентам у вивченні того чи іншого питання, в правильній організації самостійної роботи над вивченням предмета.

Успішність підготовки до практичних занять і складання заліку значною мірою залежить від організації самостійної роботи. Для здійснення самостійної роботи студентам рекомендується ознайомитись з навчально-методичною літературою, перелік якої наведено в списку рекомендованої літератури, а також публікаціями періодичних видань. Рекомендовану літературу необхідно вивчати систематично, згідно із списком і в такій послідовності:

- а) ознайомитись з навчальною програмою із змістом кожної теми;
- б) засвоїти навчальний матеріал, що відноситься до конкретної теми;
- в) дати відповідь на контрольні запитання відповідної теми;
- г) виписати всі незрозумілі питання для розгляду їх на консультації.

При вивченні навчального матеріалу необхідно використовувати звіти підприємств і інші джерела економічної інформації, аналізуючи зміни показників за методикою, поданою в підручниках.

Перелік питань для самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія організації»

1.	Сучасна організаційна парадигма.
2.	Гнучкість організації: гнучкість процесу, гнучкість системи, виробнича гнучкість. Економічні фактори, функціональні та структурні ознаки гнучкості.
3.	Елементи організаційних систем і процесу управління. Модель системи управління організацією.
4.	Зовнішнє середовище організації. Фактори прямого та опосередкованого впливу на діяльність організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.
5.	Неформальні процедури відбору та оцінки проектів.
6.	Зміст, методика розрахунку основних фінансових показників ефективності оцінки проектів: чисті дисконтовані грошові потоки, чиста теперішня вартість, рентабельність а внутрішня норма дохідності проекту, період окупності, річні ануїтетні витрати, критерії Бруно.
7.	Фаза реалізації: переговори, реалізація, заключна оцінка.

8.	Глобалізація міжнародного бізнесу: дочірня та асоційована компанія.
9.	Порядок створення нового підприємства.
10.	Сучасні підприємства: сутність, цілі, відмінності, переваги.
11.	Реорганізація: етапи, методи. Ефективність організаційних змін.
12.	Перспективні напрями розвитку організацій, головні властивості організацій майбутнього.
13.	Мережеві організації, віртуальні корпорації, багатовимірні організації, кругові корпорації, інтелектуальні організації, самонавчальні організації.
14.	Класифікація нарад за змістом рішень: пов'язані з розробкою, підготовкою, прийняттям рішень; організацією їх виконання; контролем їх виконання; для підведення підсумків та оцінки виконаної роботи; з метою обміну інформацією.
15.	Фактори, що підвищують ефективність проведення нарад.
16.	Підготовка, організація, правила проведення нарад, засідань, зборів.
17.	Характеристика основних видів організаційних структур управління.
18.	Використання методу декомпозиції при формуванні внутрішніх документів організації.
19.	Гуртки якості: сутність, завдання, порядок утворення підрозділі.
20.	Посилення горизонтальних взаємозв'язків. Перевага прийняттю рішень найбільш компетентними і зацікавленими особами замість звернення вгору по ієрархії керівництва .
21.	Посилення горизонтальних взаємозв'язків. Перевага прийняттю рішень найбільш компетентними і зацікавленими особами замість звернення вгору по ієрархії керівництва .
22.	Web-сайти як види електронних публікацій.
23.	Сайт типу „Візитна картка”
24.	Інтернет — представництво, корпоративний сайт: сутність, склад та порядок розробки.
25.	Підготовка звітів про виконання планових показників розвитку, результати роботи господарчих і управлінських структур на основі методів статистичного аналізу даних, результатів соціологічних, маркетингових досліджень.
26.	Формування звітів: звичайних (регулярних), спеціальних.
27.	Структура посадової інструкції: загальні положення, функціональні обов'язки, права, відповідальність, умови роботи, сфера діяльності.
28.	Організаційна ефективність.
29.	Традиційні підходи до ефективності.
30.	Сучасні підходи до організаційної ефективності.
31.	Підхід до організаційної ефективності з погляду конкуруючих управлінських цінностей.
32.	Моделі ціннісних установок відносно організаційної ефективності
33.	Автоматизація проектування економічних інформаційних систем. Модельний підхід, CASE – технології.
34.	Класифікація програмних продуктів.
35.	Огляд програм основних фірм.
36.	Організація і аналітичні можливості бухгалтерських програм. Глибина деталізації обліку в програмних продуктах.
37.	Технічна підтримка інформаційної системи.
38.	Структура витрат на технічну підтримку і супровід у структурі витрат на інформаційні технології.
39.	Зміна поколінь інформаційних систем.

Питання до іспиту.

1. Роль та місце теорії організації в теорії та практиці менеджменту.
2. Класична організаційна теорія.
3. Теорія організаційної поведінки.
4. Теорія інститутів та інституційних змін.
5. Сучасна організаційна парадигма.
6. Основні положення теорії людських відносин
7. Основні ідеї і положення тектології А. Богданова
8. Економічні фактори, функціональні та структурні ознаки гнучкості організацій
9. Органістичні та механістичні організації
10. Керівництво вищої управлінської ланки: сутність та обов'язки
11. Модель внутрішніх змінних організації: місія, цілі, технологія, структура, завдання, люди, ресурси.
12. Матриця SWOT-аналізу для визначення ринкових можливостей та загроз, сильних та слабких сторін організації.
13. SNN-підхід до аналізу внутрішніх ресурсів (сильна, нейтральна, слабка позиції).
14. PEST – аналіз як інструмент, призначений для виявлення політичних, економічних, соціальних і технологічних аспектів зовнішнього середовища
15. Процес адаптації до невизначеного навколишнього середовища
16. Диференціація і інтеграція в організаційному проектуванні
17. Поняття життєвого циклу проекту.
18. Проблеми загально організаційного зростання, оптимізації масштабів діяльності і управління життєвим циклом
19. Масштаби організації і бюрократія
20. CALS- сучасні технології управління життєвим циклом проекту. CALS- сучасні технології управління життєвим циклом проекту.
21. Передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційні фази проектного циклу.
22. Принципи оцінки ефективності проектних рішень.
23. Порівняння проектів за допомогою різних критеріїв оцінки.
24. Зміст, методика розрахунку основних фінансових показників ефективності оцінки проектів
25. Поняття, види та класифікація організацій
26. Сутність та особливості організаційно-правових форм господарювання
27. Інтеграція підприємств: корпоративні організації, фінансово-промислові групи, транснаціональні компанії, міжнародні спільні підприємства.
28. Міжорганізаційні форми бізнесу: концерн, синдикат, конгломерат, консорціум та картель, їх види, трест.
29. Порівняльний аналіз організаційних форм інтеграції.
30. Основи реалізації владних повноважень
31. Розміри і структурні характеристики організації
32. Боротьба з бюрократизацією.
33. Життєвий цикл організації. Стадії розвитку організації
34. Проектування і формування організаційної структури в національних умовах – питання оптимізації
35. Розвиток горизонтальної координації і (структурні альтернативи)
36. Проблеми вибору організаційної структури
37. Проектування оптимальної організаційної структури в умовах глобальної конкуренції
38. Глобалізація міжнародного бізнесу: дочірня та асоційована компанія.
39. Формування організаційних структур управління та їх аналіз.
40. Типи адміністративного апарату: консультативний, обслуговуючий, особистий.
41. Різновиди апаратних повноважень
42. Перспективні напрями розвитку організацій, головні властивості організацій майбутнього.

43. Мереживі організації, віртуальні корпорації, багатовимірні організації, кругові корпорації, інтелектуальні організації, самонавчальні організації.
44. Особливості надходження, утворення і використання інформації на різних рівнях менеджменту.
45. Нормативні акти управління
46. Індивідуальні акти управління
47. Проведення координаційних заходів за участю керівництва.
48. Схема обміну інформацією в процесі проведення зборів та нарад.
49. Сутність та етапи розробки організаційної структури.
50. Адаптивні організаційні структури: програмно-цільова, матрична, мережева.
51. Формування документів, що визначають повноваження структурних підрозділів організації.
52. Складання положення про структурний підрозділ.
53. Утворення тимчасових структур в організації.
54. Комітети, комісії та робочі групи як засіб вирішення цільового завдання.
55. Розвиток вертикальних інформаційних систем
56. Проведення презентацій, прес-конференцій за допомогою методів управління аудиторією
57. Розробка прес-релізів, підготовка публіситі, написання промов.
58. Web-сайти як види електронних публікацій.
59. Класифікація оглядово-аналітичної інформації.
60. Підготовка аналітичних довідок, пропозицій, доповідей щодо діяльності організації на підставі статистичного аналізу показників розвитку.
61. Методи та засоби інформаційного моделювання управлінських процесів та систем
62. Використання методу декомпозиції при формуванні внутрішніх документів організації
63. Розподіл повноважень, обов'язків і відповідальності між структурними одиницями організації (підприємства, встанови)
64. Інформаційно-аналітичні технології
65. Проведення інформаційно-аналітичної роботи в організації: суб'єкти та напрямки здійснення
66. Основні закономірності ефективної праці
67. Правові режими ефективної діяльності персоналу
68. Критерії ефективності діяльності організації
69. Методи та засоби інформаційного моделювання управлінських процесів та систем.
70. Організація роботи з документами
71. Розробка програм діяльності підприємства
72. Види та форми взаємовідносин адміністративної служби зі структурними підрозділами
73. Формування програми діяльності організації
74. Державна реєстрація та державне регулювання діяльності організацій
75. Використання методу декомпозиції для визначення змісту робіт
76. Документальне підтвердження розподілу повноважень, обов'язків та відповідальності між структурними підрозділами
77. Структурні підрозділи та ієрархічні рівні адміністративної служби
78. Формування тимчасових робочих груп та комісій у організації
79. Правові режими ефективної діяльності персоналу: колективний договір, програми, планові завдання та посадові обов'язки.
80. Контроль за дотриманням правил внутрішнього розпорядку.
81. Інструменти сучасного офісу
82. Організаційна ефективність: сутність та показники
83. Традиційні підходи до визначення організаційної ефективності
84. Сучасні підходи до організаційної ефективності
85. Моделі ціннісних установок відносно організаційної ефективності

86. Застосування методології IDEF1 як інструменту побудови наочної моделі структури підприємства.
87. Проектування економічних інформаційних систем.
88. Сучасні інформаційні технології як чинник ефективності управління підприємством.
89. Вибір програмного і апаратного забезпечення „електронного офісу”.
90. Підготовка аналітичних довідок, пропозицій, доповідей щодо діяльності організації на підставі статистичного аналізу показників розвитку.

8. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОНОМІКА ОРГАНІЗАЦІЇ”

Трénінг ([англ. training](#)) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, [знання](#) чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального [досвіду](#) з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train – виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування –система підготовки [організму](#) людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків.** Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Назва тренінгу	“ Застосування методології IDEF1 як інструменту побудови наочної моделі структури підприємства ”
Мета тренінгу	Ознайомити студентів з методом застосування IDEF1при побудові наочної моделі структури підприємства

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни “Теорія організації” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:застосовуються:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10 КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Теорія організації” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для екзамену

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
1. Опитування (тестування) під час заняття (Тема 1-5 по 10 балів) = 50 балів 2. Письмова робота = 50 балів	1. Опитування (тестування) під час заняття (Тема 6-9 по 10 балів) = 40 балів 2. Письмова (контрольна) робота = 60 балів	1. Активна участь у тренінгах = 20 балів 2. Написання КПЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів 3. Захист КПЗ = 30 балів	1. Відповідь на два запитання, кожне з яких = 20 балів, а у підсумку = 40 балів 2. Практичне завдання = 60 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добро)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; on-line платформа ZOOM)	1-9
2.	Система дистанційного навчання wunu.edu.ua	1-9
3.	Електронний варіант лекцій	1-9
4.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1-9

Перелік методичних вказівок та матеріалів

№	Найменування	К-ть примірників
1.	Методичні вказівки для проведення практичних занять, робоча програма, контрольні завдання та самостійна робота з курсу «Теорія організації» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент»	100
2.	Мильнер Б. 3. Теорія організації. — М.: ИНФРА-М, 2016.	50

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Друковані наукові, навчально-методичні:

1. Allen L.A. Management and Organization. – N.Y., 2011
2. Gabriel Yiannis. Organizing and organization: an introduction.- London: SAGE, 2013.
3. Kimberly J.R. and an The Organizational Life Cycle.- S.Fr, 2013.
4. Litterer J.A.The Analis of Organization. – N.Y., 2012.
5. Pfeffer J. and an The external Control of Organizations. — N. Y., 2011
6. Poncho G. and an The Intelligent Organization. — S.F.: B.K.P., 2011.
7. Scott W.R. and an Formal Organizations.- S. Fr., 2011.
8. Weber M. Theory of Social and Economic Organization. — N. Y., 2016
9. Адамецш К. Про науку організації. — М.: Економіка, 2015.
10. Адамчук В. Організація і нормування праці. — М.: Юнити, 2016.
11. Балашов В. В. Часів В. В. Райченко А. В. Тезаурус ринкової економіки і керування. — М.: ГАУ, 2015.
12. Беляев А. А., Коротке Э. А. Системологія організацій. - М.: ИНФРА-М, 2016.
13. Богданов А. А Тектологія. Загальна організаційна наука. Т. 2. - М.: Економіка, 2015.
14. Боголепов В. П. Про стан і задачі розвитку загальної теорії організації. - М.: Наука, 2016.
15. Гибсондж. Л. і ін. Організації: поведження, структури, процеси. - М.: ІМ, 2015.
16. Гоулдцер Э. Організаційний аналіз. — М.: Прогрес, 2015.
17. Дизель П. М. і ін. Поводження людини в організації. - М.: Економіка, 2015.
18. Добраев В. Л. Теорія організацій. — М.: Інститут молоді, 2015.
19. Добре Г. М. і ін. Організація науки. — Київ: Наукова думка, 2015.
20. Евенко Л. И. Організація як система. — М.: Економіка, 2015.
21. Золотогоров. Організація і планування виробництва. - М.: ИНФРА-М, 2016.
22. Керженцев П. М. Принципи організації. — М.: Економіка, 2015
23. Керування організацією / Під ред. А. Г. Поршнева. — М.: ИНФРА-М, 2016.
24. Коротке Э. М. Дослідження систем керування. — М.: Дека, 2015.
25. Кудряев В. Організація роботи з документами. — М.: ИНФРА-М, 2015.
26. Кузьмін О.Є, Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник. — К.: Академвидав, 2015. — 416 с
27. Латфуллин Г. Р., Громова О. Н. і ін. Організаційне поведження: Навчальний посібник. — М.: Айрис-пресс, 2015.
28. Лафта Д. К. Ефективність менеджменту організації. — М.: Справа, 2016.
29. Лютенс Ф. Організаційне поведження. — М.: ИНФРА-М, 2015.
30. Мангутов И. С. Організатор і організаторська діяльність. -Л.: Наука, 2015.
31. Мастенбрук У. Керування конфліктними ситуаціями і розвиток організації. — М.: ИНФРА-М, 2015.
32. Мильнер Б. З. Теорія організації. — М.: ИНФРА-М, 2016.
33. Молл Е. Менеджмент: організаційне поведження. — М.: Фінанси і статистика, 2015.
34. Новицкий Н. И. Організація виробництва на підприємстві. — М.: Инфра-М, 2015.
35. Оучи У. Методи організації виробництва: японський і американський підходи. — М.: Економіка, 2015.
36. Паламарчук Г. Т. і ін. Принципи організації соціальних систем. — Київ: Вища школа, 2015
37. Пригожий А. И. Сучасна соціологія організацій. — М.: Интертранс, 2015.
38. Радченко Я. В. Теорія організації. — М.: ГАУ, 2016
39. Рузавинг. Синергетика і системний підхід. — М.: Знання, 2015.
40. Румянцева З. П., Пугачів Н. Б., Шрамченко Т. Б. Загальне керування організацією: принципи і процеси. — М.: ИНФРА-М, 2015.
41. Сетров М. И. Принципи організації соціальних систем. — Київ: ОВШ, 2016.

42. Смирнова В. Г., Мильнер Б. З., Латфуллин Г. Р., Антонов В. Г. Організація і її ділове середовище. — М.: ИНФРА-М, 2015.
43. Сучасний менеджмент організацій: Навч. посіб. / В. П. Сладкевич, А. Д. Чернявський — К.: МАУП, 2015. — 488 с.
44. Тейлор Ф. У. Наукова організація праці. — М.: Республіка, 2015.
45. Файолъа. Загальне і промислове керування. — М.: Республіка, 2015..
46. Франчукв. И. Початку загальної теорії організацій. — М.: МГУЭС, 2015.
47. Хакен Г. Синергетика: ієрархії нестійкості в системах, що само організуються, і пристроях. — М: Світ, 2016
48. Хол Р. Х. Організації: структури, процеси, результати. - Спб.; Питер, 2015.
49. Чернишов В. М. Виробництво організацій. — Спб.: МІРА, 2015.
50. Эткінсп. Порядок і безладдя в природі. — М.: Світ, 2016
51. Янг С. Системне керування організацією. — М.: Справа, 2015..
52. Райченко А. В. Колективна форма організації і стимулювання праці при відрядно-преміальній системі оплати в масово-складальному виробництві. — М.: ІНІОН, 2015.

Відкриті державні реєстри:

53. Про зайнятість населення : Закон України від 05. 07. 2012 р. — [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=803-12>.
54. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01. 07. 1993 р. — [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3356-12>.
55. Про оплату праці : Закон України від 24. 03. 1995. — [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>.
56. Про організації роботодавців : Закон України 22. 06. 2012 р. — [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу : [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2436-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2436-14).
57. Про порядок вирішення колективних трудових спорів : Закон України від 03. 03. 1998 р. — [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=137%2F98-%E2%F0>.